

Politikai
röpiratok.

167.

KIVONATA

az 1861. augusztus 31-én

Pesten tartott

városhatósági közgyűlés

jegyzőkönyvének.

11.

Külön lenyomat a Pesti Napló 203. számából.

DEBALLAGI MÓR.

Pest,
Emich Gusztáv magyar Akadémiai nyomdász.
1861.

65751226578

KIVONATA

an 1861. augusztus 31-én

FŐVÁROSI
KÖNYVTÁR
1861

városi hatósági közgyűlés

jegyzőkönyv

Kétszázötvenedik és kétszázötvenötödik számú

1861

1861

18872. Azon idő alatt, hogy Magyarország helyhatóságai az octoberi császári oklevél kihirdetése után az 1848 ki szentesített törvények alapján magokat szervezék, s az alkotmány által számukra kijelölt tért elfoglalák, gyakran kelle a nem alkotmányos császári kormánytól eredt oly intézkedésekkel találkozniok, melyek alkotmányos jogaink és hazai törvényeinkkel ellenkezően, azoknak megszüntetése és a kihirdetésök által támadt sérelmek orvoslása iránt majd jegyzőkönyvi, majd felirási felszólalásokkal törvény- és alkotmányőri kötelmeiket teljesíteniök.

A fejedelmi akarat folytán összegyűlt országgyűlés ezen sérelmes megtámadások által ejtett sebeket begyógyítandóknak reménylvetvén, a helyhatóságok egész készséggel, sőt az országgyűlés alkatrészeit illetőleg az alkotmány egyes postulatumain is ünnepélyes óvástétel mellett — ideiglenesen, és azon reményben, hogy ezen alapsérelem maga az országgyűlés közbejöttével fog orvosoltatni, — magokat tulhelyezve, használtak fel minden hatalmukban állót, hogy az országgyűlés lehetségessé válván, a nemzet leghőbb óhajtása, az országnak törvényes állapotba vezettetése valóság legyen, s a már már maradandósággal fenyegetődött törvénytelenység, elnyomás, és szenvedés csak a történelem könyveinek váljanak szomorú emlékü lapjaivá.

Fájdalom, az országgyűlés a fenforgó vizás körülmények között a nemzet ez egyesített óhajtásának minden igyekezete mellett sem felelhetvén meg, — szétoszlattatott, s e szétoszlattással az alkotmányos közigazgatás, s igazságszolgáltatás az átéltnék vélt absolut uralom veszélyeivel látszik fenyegettetve, midőn az alkotmányos helyhatóságok területén, ezek működésének a hatalom által sem eszközlött megszüntetése közben, oly kormányrendeletek hirdettetnek ki, melyek úgy forrásukra, mint tartalmuk, és horderejökre nézve törvényeink hatály körén kívül esvén, az alkotmányos municipiumok alapjogain egyenes és oly sértést követnek el, minők azok életerét zsibbasztván meg, a közjólét előmozdítására irányzott cselekvényöket eredménytelenekké, gyümölcstelenekké, s így fenállásukat lehetlenné, majdnem gunyossá teszik.

Nem kerülheté el például az alkotmányos polgárnak figyelmét a magas pénztigyministeriumnak f. é. július 27. kelt s hirlapilag is kihirdetett azon kormányrendelete, melynek hatása Magyar-, Horváth-, Tótországra — és a fejedelmileg már tetteleg megszüntetett Szerb vajdaság és Temesi bánságra is kiterjesztetik; — s melynek sanctiója oly adónemek behajtására kötelezi az alkotmányos hatóságokat, minöket ezek szentesített törvényeink, nevezetesen az 1504. 1. t. sz. 5 §. szerint, mely így szól.

„Si quipiam vero Comitatum, motu proprio, et non de consensu, et voluntate totius regni, extra scilicet Conventiones Regnicolarum generales, contributionem aliquam, seu quodcunque subsidium (praeter solitum lucrum Camerae) contra videlicet

antiquam Regni libertatem, Regiae Majestati quovis modo, et quovis colore exquisito offerrent, aut praestarent; extunc universitas nobilium hujusmodi, Comitatus universaliter, in poena fidefragii seu perjurii, amissione neque honoris et humanitatis convicta, et condemnata, et a consortio ceterorum nobilium Regni relegata, et segregata habeatur eo facto."

Tovább az 1827. 8. t. cz. 4. §. melynek szavai:

„Sua Majestas Sacratissima Status, et Ordines securos reddit, quod materia contributionis, et subsidiorum cujuscunque nominis, seu in aere, seu in naturalibus aut tyronibus, a diaetali tractatu quorsum hanc, justa claros articulorum 8. 1715, et 19. 179°/₁ tenores spectare ultro agnoscit, salva duntaxat quoad contributionem art. 8. 1715, in articulo 22. 1741. uberius declarata dispositione, in nullis extraordinariis etiam casibus avocanda sit, neque cum eadem contributione relate ad speciem et quantitatem comitialiter determinatam, quaequam extra diaetam mutatio suscipienda, verum haec prout ab una diaeta, ad aliam in comitiis Regni determinata fuerit, ita exigenda veniat.“

Nem különben alkotmányos esküjök és birói tisztök természeténél fogva sem hajthatnak be, sőt mely köteleesség teljesítése alól az Ő cs. kir. Felsege által megerősített országbiróiértekezleti rendszabályok erejénél fogva is egyenesen fel vannak mentve.

Valamint nem kerülheté ki a törvényes állásunkkal ismerős polgár figyelmét a főherczeg Ferencz Ferdinád d'Este 32-ik gyalog ezred hadfogadó parancsnokságának sept. 1. kelt és

falragaszokban hirdetett azon felhívása¹ melyben olyan polgári állású egyének, kik a berendelt szabadságos katonákat bevonulásuknál akár tanácsosal, akár tetteleg akadályoztatnák, a fennálló törvények értelmében (melyeket mi nem ismerünk) az állam hadi ereje ellen elkövetett bűn miatt a katonai törvénykezés alá esvén, a hadi törvények szigora szerinti büntéssel fenyegettetnek.

Ily alkotmányellenes, s úgy a közigazgatás mint az igazságszolgáltatásban csupán honi törvényeink rendeleteihez alkalmazkodni tartozó magyar törvényhatósági önállás ellen intézett, önkényen alapuló tények komoly megbirálása, s azoknak a municipalis hatóság autonómiájávali egybevetése, valamint ezen autonómia ellen legujabban, már a testvér Pest megye ellen tetteleg is megkísértett egyenes megingatására vezető felsőbb eljárásnak figyelembe vétele, alkalmul szolgált a közgyűlés előtt oly indítvány megtételére, mely a hatóságot jelen válságos viszonyainak kellő átgondolására felhiva, annak gondoskodását oly intézkedések megtételére serkentse, melyek úgy helyhatósági alkotmányos jogainak megővésére, valamint területén a közigazgatás- és igazságszolgáltatásnak, valamint vagyonkezelésének lehetséges biztosítására a jelen idő intő perceibe elmaradhatlanok, — mely alapelvetből indulva ki, az indítvány kívánja :

1-ször. A helyhatósági jogokat sértő törvénytelen felsőbb rendeletek ellen a közgyűlés, mint a hatóságot képviselő és jogait gyakorló testület, határozottan tiltakozzék.

2-or. Tekintettel a fentebb ismertetett két

rendbeli egyes császári kormányközegek intézkedéseire, mint olyanokra, melyek alkotmányunk és törvényeink egyenes sérelmével adattak ki, — sőt melyek magával az 1860. oct. 20 ki császári legmagasb oklevéllel is világos ellentétben állnak, s az ő cs. kir. Felsége által a f. é. július hóban megerősített országbirói értekezlet szabályait is teljesen mellőzik, Ő cs. k. Felsége egy tiszteletteljes feliratban megkéressék, hogy helyhatósági alkotmányos jogainknak tisztelésére, a fejedelmi tekintély fenntartására, a nem magyar kormányközegeket is legkegyelmesebben utasítani, s minket azok törvényes és háborítlan élvezésében biztosítani méltóztatnék.

3-szor. Ha a magyar hazánk érdekeivel magát nyílt ellentétbe helyezett császári kormány Pest város hatósága ellen is életbeléptetné azon törvénytelen intézkedést, mely a testvér Pest-megyének bizottmányi üléseit felfüggeszti, és így Pest város képviselő testülete is akadályozva lenne a közönség bizalmából átvett hatósági jogok és kötelességek szabad gyakorlatában, ezen esetben utasíttassék a tisztikar, a közönség és illetőleg a közgyűléstől átvett és alkotmányos hit alatt megkezdett és eddig vitt hivataloskodását mindaddig és állhatatosan folytatni, míg ettől vagy nyílt erővel el nem tiltatnak, vagy az hazafiságuk, becsületük, az alkotmány és törvény rendeletei iránti érzületökkel világos ellentétbe nem jő.

4 szer. A harmadik pont alatt érintett eshetőség bekövetkeztével az összes tanács, ugy a közigazgatási, mint a törvényszéki azon tisztviselőkkel egyetemben, kik tisztí állásaikra a kö-

zönség egyenes választása által emeltettek, ruháztassék fel a közgyűlés teendőinek végrehajtási jogával. Végre 5 ször a hatóság felfüggesztése, vagy elosztatása esetében a képviselő testület tagjai abbeli minőségük megtartásával megmaradnak azon állandó közigazgatási bizottságokban, melyekhez a f. é. april 17-iki és későbbi közgyűlés által kinevezettek.

* * *

„A közgyűlés figyelembe véve azon fontos és elévülhetlen jogokat, melyeknek kezelését alkotmányunk és törvényeink nevében és ezeknek védpaizsa alatt a választó közönségtől átvette, és számot vetve az ezekből önként és természetesen folyó kötelmekkel, miknek teljesítésére magát esküvel is kötelezé, nemcsak szükségesnek, de elmaradhatlanul sürgetősnek is ismeri és vallja, hogy a reánk sulyosodott idők fenyegető körülményeit tétlenül ne tekintse, s hogy inkább a válság tetőfokára eljutottnak látszó perczekből annyit, mennyi még rendelkezésére áll, a gondos családapa dicséretes példajakint, magas és szent jogainak megóvására, a közigazgatás és igazságszolgáltatásnak lehetőleg biztosítására, és vagyonának a jövő számára telhető megmentésére fordítsa, felhasználja és szentelje.

„E tiszta meggyőződés, e megirigathatlan jog és köteleességérzetből indulva ki, kíván és akar a közgyűlés hatósági életének e nehéz pillanataiban is ugy intézkedni, — a helyzet lehangelő válságától, a körülmények fenyegető jeleneitől magát nem akadályoztatva, csupán azokra figyelve, ugy rendelkezni, mint ezt tőle alkotmány és

törvény követelik, hatósági állása megszeghetlen kötelességévé teszi, s a nagy közönségnek a könnyebb időben benne helyezett szép bizalma joggal s következetesen megvárja.

„És ezért a képviselők és a tisztikar, mint a hatóságot tevő közgyűlés, megfontolva alkotmányvédői és törvényőri feladatukat, s ezzel szemben a magát nem alkotmányos lábra állított császári kormány olyan intézkedését, minő az indítványban a magas pénzügyminiszterium, valamint a hadfogadó cs. hadparancsnokság által kihirdetettnek ismertetve lőn, azon meggyőződésben, hogy ezen rendelkezés nemcsak ősi és újabb jogaink és alaptörvényeinkbe ütközik, nemcsak annyi királyaink tünnepélyes esküjével biztosított ezredéves alkotmányunkat sérti, de egyenes ellentétben van magával az 1860. oct. 20-iki császári oklevéllel is, mely Magyarország ősi alkotmányát és törvényeit ismét életbe és érvénybe lépetteknek jelentvén ki, területét régi határai szerint biztosítja, s ezen biztosítás alapján Ő cs. k. Felsége 1860. decz. havában az abszolút hatalom által rendszerített Szerbvajdaságot és Temesi bánságot, mint külön területű tartományt, tetteleg meg is szünteté, s azt oda, hová törvényesen tartozott és tartozik, — Magyarországhoz — visszakapcsolni rendelé, s most a cs. magas pénzügyminiszterium mégis magát ezen uralkodói intézkedésekkel ellentétbe, sőt azokon felül helyezve, a Szerbvajdaságot és Temesi bánságot megemlítve, oly tartomány részére bocsát ki rendeletet, mely megszünt önálló kormányhatóság lenni, s mely, mint Magyarország ősrégi alkatesze, ebbe lett visszakeblezve.

„De azon meggyőződésben is, miszerint ezen magas pénzügyministeriumi rendelet, midőn a bélyeg iránti intézkedéseit a magyar bíróságokra nézve is kötelezőknek hirdeti, megtámadja Ő cs. k. Felségének még egy más fejedelmi határozatát is, azt t. i., melylyel az uralkodó az országbiró által előterjesztett, s az országgyűlés mindkét háza által használat és kiegészítőül ajánlott országbirói értekezleti szabályokat megerősíté, s azokat az alkotmányos magyar bíróságoknak ítéleteikbeni használás és követés végett kiadta, hol pedig bélyegről legtávolabbról sincs szó.

De ezen fejedelmileg megerősített országbirói értekezleti szabályok még a magyar váltó törvény — s illetőleg az 1840: 15. t. cz. rendelte dijszabályt állapították meg; midőn tehát a pénzügy-ministerium a cs. kormány által kiszabott bélyeg-díjak szedetését még erre vonatkozólag is minden kivétel nélkül parancsolja, vét hitünk szerint ezen fejedelmi tény ellen is, valamint vét az által is, hogy a hagyatéki tárgyalások viszonyairól ugy intézkedik, mintha hazánkban az osztrák törvények még folyvást érvényben lennének, holott az idézett szabályok ezeket végkép megszüntették.

„Hasonló sértés követtetik el alkotmányos bíróságaink, helyhatósági autonomiánk és egyesek polgári jogai ellen a felemlített hadfogadó kat. parancsnokság felhívása által, mely bizonyos bűnesetekben a polgári törvényszékek illetékességét mai rendes és békés időben nemcsak kérdés alá helyezi, de azt egyenesen s

önhatalmulag a kat. törvényszékekre ruházott-nak hirdeti.

„Ily viszás, s a hatóságok állását ugy a köz-igazgatás, mint az igazság szolgáltatás terén majd majd tarthatlanná tevő önkényes intézkedések, midőn egyrészt alkotmányos jogaink szándékos sértegetésére látszanak mutatni, másrészt az alkotmányunkkal magát nyílt ellentétbe helyezett császári kormánynak azon — reánk nézve veszélyes célját gyanítják: miszerint a feb. 26-ki ugy nevezett alaptörvényben kimondott birodalmi egységgel a magyarországi önálló szerkezetű municipiumok öszszeegyezethetők nem lévén — ezeket, ha kell — erőszakkal is a térről, melyet ma elfoglalvatartanak, leszorítani s helyüket oly szervezettel váltani fel, mely ezen központi kormányilag proclamált program valósággá lehetőségét ne csak ne elleneze, de sőt azt, — az annak alkotói ohajtálsa szerint elő is segítse, — s a valószínűség e cátszatában, de szemben a fennebb idézett, s gzt igazoló kormányi intézkedésekkel is, a közfeyülés elutasíthatlan köteletségének tartja a fennemlített két rendelet ellen, valamint minden — netán már eddig kiadott, de ekkorig még tudomásra nem juttatott, vagy ezentul még kibocsátandó — oly rendelet és intézkedés ellen, melyek alkotmányunk aláásására, törvényeink megsértése, mellözése, vagy felfüggesztésére, helyhatósági, s nemzet jogaink kijátszása és elnyomására lennének irányozva és alkalmazva — mint törvénytelenek — alkotmányellenesek és igazságtalanok ellen ünnepelesen tiltakozni, és ezen tiltakozását jegyzőkönyvében örökíteni.

„Mint hogy pedig Ő cs. k. Felsege midőn saját uralkodói jogérzetéből az octob. 20-ki oklevelet kiadni méltóztatott, abbeli legmagasabb szándékának nyujtá tanujelét, miszerint az addig fennállott absolut rendszert megszüntetve, az ez által okozott bajokat és sérelmeket az ország rendes törvényhatóságai, és törvényeinek életbeléptetése által akarja orvosolni.

„Ezen uralkodói legkegyelmesebb szándokra hivatkozva, a közgyűlés egy tiszteletteljes felirással járul Ő cs. kir. Felsegéhez, melyben a hatósági területjognak mai őszszezavarása s illetékességének tagadása, valamint általában törvényeink és alkotmányunk ellen a nem magyar kormányközegek által folytatva elkövetett sértések és támadások felderítettvén, Ő Felsege az ország és helyhatóságai alkotmányos jogainak biztosítására, s az iránt kéressék meg, hogy az octob. 20-ki oklevél által is életbe léptetett magyar alkotmány, és a megerősített országbirói értekezlet szabályok szerint is független magyar bíróságok illetékessége, s a magyar törvények érvénye, a nem magyar kormányközegek által is tiszteltessék, s hogy így a közös veszély, mely mind fenyegetőbbé kezd válni, — a közigazgatási és igazságszolgáltatási anarchia be ne bővetkezzék.

„Ha azonban elébb, mint Ő cs. kir. Felsege a hatóság e jogos és igazságos kérelmét teljesítené, a legfelsőbb hatóságok Pestváros képviselősege ellenében is úgy intézkednének, mint a miként intézkedtek a testvér Pest megye bizottmányával, s ennek folytán a képviselő testület a Fejedelem nevében, s tetteleg eltiltatnék a kö-

zönségtől át vett hatósági jogát és kötelességeit gyakorolni, ez esetben a tisztikar, mint szintén a közbizalom kifolyási, határozatilag utasítatik: testületileg és egyenkint, a választáskor szabad akarattól elfoglalt tisztállomásán hiven és álhatalosan — a képviselő testület felfüggesztése, vagy feloszlatása után is — megmaradni, s az azzal összekötött hivatalos kötelességeket pontosan és szorgalmasan teljesíteni mind addig, míg tisztállomásaikról vagy erőhatalommal le nem szoríttatnak, vagy míg hivataloskodásuk a hazafisággal, becsülettel, az alkotmány és törvényeink rendeletei iránti érzületükkel ellentétben nem hozatnék.

„Ezen pontnál egyébiránt a közgyűlés kimondja azt is, miszerint Pest város minden hivatalnoka, ugy ezen sejthető ideiglenesség alatt, valamint később bármily kormányforma folytán, alakulható rendszer alatt hivatalnoki, képviselő, községtanácsosi, vagy bármily czimű, s bármily kinevezéstől eredő megbízásban állandóan vagy ideiglenesen működő egyének Pest város vagyónát és jogait illető minden eljárásukért, tetteikért és intézkedéseikért, most akkorra, vagyonuk és személyökkel felelősekké tétetnek.

„Ezen felfüggesztési vagy feloszlatási esetben tekintettel az 1848. 23. törvényre, mely a tanácsot kis gyűlési hatáskörrel ruházza fel, felhatalmaztatik még ezen határozat erejénél fogva a tisztikar, hogy a két tanács, a közigazgatási és törvényszéki együtt véve, azon tisztviselőkkel, kik hivatalaikra a közönség által válasz-

tattak meg, magát közgyűlésnek tekinthetvén, közgyűlést illető teendőket végezhet, mégis annak fenntartásával, hogy az ilyen közgyűléseken közjogi kérdések és ügyek nem lesznek tárgyalhatók.

„Megjegyeztetvén e pontnál még különösen, miszerint az ilyen gyűlésen azok, kiknek a többségtől a szőnyegen forgó egy vagy más tárgyban eltérő véleményök lenne, ennek jegyzőkönyvbe igttatását követelhetik, s ezen követelésük teljesítését a gyűlés meg nem tagadhatja.

„Végül kijelenti a közgyűlés abbeli reményét az egyes képviselőtagokat illetőleg, miszerint ezek a hatóság felfüggesztése, vagy feloszlata esetében sem tekinthetvén magokat másnak, mint Pest város olyan polgárainak, kiket polgártársaik bizalmukra méltattak: ezen bizalomnak továbbra is megfelelő, azon állandó bizottmányokban, hova kinevezve vannak, szorgalmasan megjelenni, s e város javát és érdekeit tehetségük és erejük szerint előmozdítani, valamint az így magára hagyott tisztí karnak erkölcsi támogatást nyújtani fognak.

„A közgyűlés e határozatának megállapításával egyszersmind kijelenti: hogy jöjjön minnek jönnie kell, ő alkotmányunk szelleméből és törvényeink értelméből folyó kötelességét teljesíté.

„Ezen határozatról szóló jegyzőkönyvi hiteles kivonat mindkét tanácsnak kézbesítendő; melyre nézve a tanácsok elnökei utasítatnak, hogy azt külön iv mellett az alárendelt hivatal-

osztályoknál köröztessék, a tisztviselők és hivatalnokok a mellékelt iven sajátkezük irásukkal kötelesek elismerni, hogy ezen határozatot elolvasták, az így láttamozott iv visszakerülvén, mindkét tanácsi elnök azt megőrzés végett a levéltárba helyzeni.“

Jegyzette Királyi Pál,
főjegyző.

Handwritten text, possibly a signature or name, enclosed in an oval.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a date or location.

